

Koncertas? Vėliava? Kaip švęsti valstybines šventes

Irma Petraitytė-Lukšienė

Miuncheno Lietuvių Bendruomenės pirmininkė,

Miuncheno Ludwigo Maximiliano universiteto doktorantė ir dėstytoja

„Valstybinės šventės: ar (ne) mokame švęsti?“ – labai reikalingą diskusiją iniciavo Lietuvių profesionalų tinklas *Global Lithuanian Leaders* dieną prieš minint Vasario 16-ąją. Koncertas pagrindinėje miesto aikštėje? Oficiali valstybės vadovų kalba? Valstybinė vėliava ant namo sienos? Himno giedojimas? „Trys milijonai“? Papildomas laisvadienis? – diskusijos dalyviai, tarp jų Seimo narys Arūnas Gelūnas bei istorikas Aurimas Švedas, kalbėjo apie švenčių formas ir besiformuojančius šventimo papročius, apie visuomenės požiūrį į valstybines šventes bei apie valstybinių švenčių reikšmę. Pridėti būtų galima dar vieną ne mažiau svarbų klausimą: kaip švęsti valstybines šventes, kad savo šalies įvykius labiau matytume viso pasaulio kontekste? Artėjant valstybingumo atkūrimo šimtmečiui, ši tema turėtų būti ypač aktuali.

Vasario 16-osios, Lietuvos valstybės atkūrimo dienos, proga Miuncheno Lietuvių Bendruomenės nariai taip pat diskutavo apie valstybinių švenčių formas. Kalbama buvo apie tai, jog, besiruošiant valstybingumo atkūrimo šimtmečiui, reikėtų ieškoti įvairesnių, suvokimą bei mąstymą skatinančių minėjimo formatų. Kaip anksčiau minėtoje diskusijoje pastebėjo Arūnas Gelūnas, Lietuvos šventės yra tarsi atminties pažadinimas, „turime prisiminti, kodėl esame laisvi“. Atsiminti, išigilinti ir suvokti esminius savo šalies įvykius – tai yra pirmas esminis žingsnis. Kitas žingsnis – šiuos įvykius, kaip kad Lietuvos okupacijos ar Lietuvos valstybės atkūrimo patirtis, reikėtų labiau globaliai kontekstualizuoti. Tai reiškia, kad, minėdami valstybei svarbius įvykius, lygiagrečiai turėtume mąstyti ir apie kitų

šalių panašias patirtis, į save pažvelgdami iš įvairių pasaulio pusių. Dvidešimtame amžiuje ne vien Lietuva atkūrė savo valstybę ir tapo laisva. Afrikoje iš Prancūzijos, Didžiosios Britanijos, Belgijos ir Italijos kolonijų nepriklausomybę atgavo 18 šalių. Nepriklausomybę atgavo ir Suomija, Gruzija, Kroatija, Slovėnija, Islandija, Indija ir Pakistanas. Nepriklausomomis tapo ir mūsų artimos kaimynės Latvija ir Estija. Taip pat griuvo Berlyno siena. Šios šalys išgyveno dalinai panašius pokyčius kaip ir Lietuva: nauji politiniai iššūkiai, valstybės vizijos formavimasis, vertybinis persiorientavimas, tautinio identiteto paieškos, perversmas mene ir kultūroje. Laisvės atgavimas. Tačiau, švenčiant valstybines šventes, kaip kad valstybingumo atkūrimas ar nepriklausomybės atgavimas, dažniausiai susikoncentruojama tik į savo pačių išgyvenimus, negalvojama ir nekalbama apie kitų tautų panašias patirtis.

Miuncheno Lietuvių Bendruomenė, švėsdama Lietuvos valstybės atkūrimo dieną, bandė įvesti įvairesnius minėjimų formatus. Susitikimas įvyko modernaus ir šiuolaikinio meno muziejuje *Haus der Kunst* – tai vienas įtakingiausių visame pasaulyje muziejų (direktorius Okwui Envesoris), eksponuojantis išskirtinai politinės pakraipos meną. Tikslas buvo kartu analizuoti parodą „Postwar – Kunst zwischen Pazifik und Atlantik, 1945–1965“ („Postwar – menas tarp Ramiojo ir Atlanto vandenynų, 1945–1965), kurioje dalyvauja net 218 menininkų iš 65 pasaulio šalių ir kuri kalba apie pirmuosius 20 metų po Antrojo pasaulinio karo pabaigos kaip apie globalizacijos fenomeną. Kodėl būtent ši paroda? Norėjome pažvelgti į pokyčius, lūžus bei naujus konstruktus Lietuvos visuomenėje ir mene, kalbėti apie kosmopolitiškumą ir savo identiteto paieškas, apie lietuviškos tapatybės formas, Lietuvos modernizmą, apie propagandą ir „naujo žmogaus“ formavimąsi pirmais metais po Antrojo pasaulinio karo pabaigos, tačiau taip pat ir tarpukario Lietuvoje – kiekvienu atveju savo patirtis kontekstualizuojant globaliame pasaulyje. Šios išvardintos patirtys ryškiai atsispindi paveiksluose, skulptūrose, instaliacijose, fotografijose, filmuose, dokumentuose. Menininkas yra savo laikmečio liudininkas – taikliai buvo prieita prie išvados.

Pablo Picasso. Žudynės Korėjoje (1951)

Parodoje kalbėjome ir apie tai, kokių gi formų ieškojo kitos tautos po nepriklausomybės atgavimo, pvz., kokias formas įgavo tautiškumas ir valstybingumas Nigerijoje, kai ji išsilaisvino iš kolonizacijos 1960 metais, ar kokiomis formomis buvo vaizduojama žydų tautos tragedija po holokausto. Parodoje kėlėme klausimą, kokią formą turi tikrasis lietuviškumas, kaip atrodo tikrasis Lietuvos modernizmas, kuo skiriasi kosmopolitiškumo suvokimas Lietuvoje nuo jo suvokimo Vakarų pasaulio valstybėse? Kaip suvoktume kosmopolitiškumą ir globalumą šiandien, jei nebūtume buvę okupuoti? Kaip veikia mūsų mąstymą kosmopolitiškumas, susipynęs su tikrosiomis Lietuvos tradicijomis ir paveldėta okupacijos patirtimi? Kokiomis formomis iki šių dienų pasireiškia namų ilgesys?

Mitchell Siporin. Begalinė kelionė (1946)

Andrzej Wróblewski. Geto likvidavimas (1948)

Būtent ši paroda, aprėpianti viso kontinento meną, davė mums impulsą susimąstyti, kaip mes analizuojame savo praeitį, kaip (ar) mes ją kontekstualizuojame. Kodėl, švėsdami savo valstybės laisvės dieną, nekalbame apie tai, jog ir kitos šalys tame pačiame dešimtmetyje ar tame pačiame šimtmečiuje tapo laisvos.

Kitais metais švėsime Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 100 metų jubiliejų, tad manome, jog yra labai svarbu pergaltoti valstybinių švenčių minėjimų formatus. Tai neturi būti visuomet tik koncertai, popierinių vėliavėlių karpymai ir gardžios vaišės – šie minėjimo būdai suburia visus kartu, bet nebūtinai turi ilgalaikį poveikį. Nacionalines šventes reikėtų švėsti taip, kad iš esmės suvoktume, kas įvyko tą dieną, kokie pokyčiai ir lūžiai prasidėjo visuomenėje, politikoje, kultūroje ir mene. Kokią įtaką šie įvykiai turi mūsų šiandieniniam gyvenimui. Ir, svarbiausia, į Lietuvos okupacijos bei Lietuvos valstybės atkūrimo patirtis

turėtume labiau žvelgti iš globalaus pasaulio perspektyvų. Savo patirtis kontekstualizuoti, lyginti su kitų šalių patirtimis – tam, kad rastume kuo daugiau sąlyčio taškų ir kad sukurtume kuo daugiau galimybių užmegzti dialogus.

Žiūrėti video: [Vasario 16-osios minėjimas. Modernaus ir šiuolaikinio meno muziejuje Haus der Kunst, Miunchene](#)

Irmos Petraitytės-Lukšienės nuotraukos

pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje ir žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

